



MACEDONSKI - BACOVIA

Simbolismul românesc

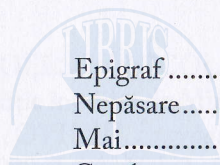
Antologie comentată
Alcătuită de Florea Firan

Scrisul ^{SR} Românesc
Fundăția - Editura



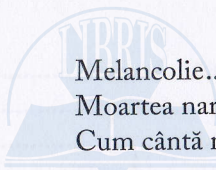
CUPRINS

STRUCTURILE SIMBOLISMULUI ROMÂNESC	5
ALEXANDRU MACEDONSKI (1854 – 1920).....	8
TEORETICIANUL	21
Poezia viitorului.....	21
În pragul secolului	22
Simbolismul	26
Decadentismul.....	26
POETUL.....	27
Hinov	31
Înmormântarea și toate sunetele clopotului.....	32
Lupta și toate sunetele ei	32
Psalmi moderni	33
I Oh! Doamne.....	33
II Țărână	33
III Iertare	33
IV Dușmanii	34
V Zburam.....	34
VI Și-au zis.....	34
VII Cât am trudit... ..	34
VIII Eram	35
IX N-am în ceruri	35
X Doamne, toate.....	35
XI M-am uitat.....	35
Plecare	36
Castele-n Spania	36
Niponul	37
Vânt de toamnă	38
În arcanе de pădure	38



Epigraf	39
Nepăsare	39
Mai	39
Corabia	40
Cântecul ploaiei	40
Rimele cântă pe harpă	40
Lewki	41
Perihelie	44
În noapte	44
NOPTILE	45
Noaptea de aprilie	46
Noaptea de mai	48
Noaptea de iulie	57
Noaptea de august	58
Noaptea de noiembrie	60
Noaptea de decembrie	65
POEMA RONDELURILOR	78
RONDELURILE PRIBEGE	78
Rondelul lucrurilor	78
Rondelul orașului mic	79
Rondelul de aur	79
Rondelul luni	79
Rondelul crinilor	80
Rondelul plecării	80
RONDELURILE CELOR PATRU VÂNTURI	80
Rondelul cupei de Murano	80
Rondelul trecutului	81
Rondelul oglindei	81
Rondelul domniței	81
Rondelul orașului de altădată	82
RONDELURILE ROZELOR	82
Rondelul rozelor ce mor	82
Rondelul rozelor din Cișmești	85
Rondelul beat de roze	86
Rondelul cascadelor de roze	86
Rondelul rozelor de august	86
Rondelul rozei ce înflorește	87
Rondelul lui Sadi ieșind dintre roze	87

RONDELURILE ROZELOR DE AZI ȘI DE IERI	87
Rondelul rozelor de azi și de ieri	87
Rondelul nopței argintate.....	88
RONDELURILE SENEI	88
Rondelul înecașilor	88
Rondelul Parisului iad	88
Rondelul dezastrului mondial.....	89
Rondelul înălțimilor	89
RONDELURILE DE PORȚELAN	89
Rondelul podului de onix	89
Rondelul pagodei.....	90
Rondelul apei din ograda japonezului	90
Rondelul mării japoneze	90
Rondelul crizantemei	91
PROZATORUL	92
Între cotețe	93
Casa cu nr. 10	106
Thalassa. Marea epopoe	108
Ultra coelos	108
„Ș-AL MEU NUME, PRINTRE VEACURI, ÎNĂLȚÂNDU-SE SENIN..“	113
Bibliografie	150
I. Ediții antume	150
II. Ediții postume:	150
Referințe critice.....	152
TRAIAN DEMETRESCU	160
Simfonie de toamnă	165
Corbii	165
Același farmec.....	166
Clavirul.....	166
Trec orele.....	166
Floare de drum	167
Flori de seră.....	167
DIMITRIE ANGHEL	168
În grădină	169
Murmurul fântânei	170
În Luxemburg	170



Melancolie.....	171
Moartea narcisului.....	172
Cum cântă marea	174
ȘTEFAN PETICĂ	175
Fecioara în alb	176
Când viorile tăcură	178
Moartea visurilor	183
OVID DENSUSIANU	184
Rătăcirii literare.....	185
Sufletul nou în poezie.....	185
Umbre	187
Când morții sunt așa departe.....	188
ION MINULESCU	189
Romanța noului-venit	195
Spre insula enigma	197
Romanța celor trei romanețe.....	198
Romanța mortului.....	199
Romanța corbului.....	200
Romanța celor trei corăbii	201
Celei mai aproape.....	202
Celei care pleacă.....	204
Celei care minte	204
Cânta un matelot.....	206
Într-un bazar sentimental.....	206
Bibliografie selectivă.....	211
Referințe critice (în volume).....	213
D. IACOBESCU.....	217
Spleen.....	217
Nocturna ultimei nopți.....	218
Marșul izolațiilor.....	218
Poem de amiază.....	218
Amintiri, în amurg	219
În umbră.....	219

EUGENIU ȘTEFĂNESCU-EST	220
Simfonie de toamnă	220
Balada Evei.....	222
În râul roz.....	223
 GEORGE BACOVIA	224
Viața și activitatea în date.....	226
Plumb.....	229
Decor.....	233
Amurg.....	235
Lacustră.....	237
Gri.....	239
Sonet	239
Tablou de iarnă.....	240
Decembrie.....	242
Negru	242
În grădină.....	244
Pălind	244
Nevroză	245
Moină.....	245
Rar.....	245
Amurg de iarnă	246
Oh, amurguri.....	246
Cuptor.....	246
Nervi de primăvara.....	247
În parc	247
Singur.....	247
Marș funebru.....	248
Nocturnă	248
Note de primăvară.....	248
Fanfară	249
Toamnă.....	249
Ecou de romanță	249
Liceu	250
„Dar, tot aceeași poezie la infinit?“	251
Bibliografie selectivă.....	259
Referințe critice (în volum)	261



Alex. Macedonsky



„ÎN ARCANDE DE PĂDURE“

SAU

STRUCTURILE SIMBOLISMULUI ROMÂNESC

În incitanta sa carte dedicată poeziei franceze moderne, *De la Baudelaire la suprarealism*, Marcel Raymond amintește că mișcarea simbolistă a fost comparată cu dragonul din Alca, despre care niciunul dintre cei ce pretindeau a-l fi văzut nu putea spune cum arăta. Cunoscutul saurian din *Insula Pinguinilor*, romanul lui Anatole France, capătă astfel valoarea unei parabole a dificultății definirii unei realități sensibile, neomogene, uneori chiar divergente.

Este și cazul *Simbolismului*, curent literar european, apărut mai întâi în Franța, ca reacție împotriva parnasianismului intrat în impas datorită sterilității exercițiilor de virtuozitate formală și cultivării unei poezii impersonale, reci, golite de emoție, a romantismului retoric și a naturalismului pozitivist, promovând conceptul de poezie modernă.

Numele noii orientări, avându-l ca precursor pe Baudelaire, va fi inventat de către Jean Moréas, în 1886, în articolul-manifest *Le Symbolisme*.

Sub această denumire se manifestă însă direcții și tendințe destul de diferite, reprezentate de versul ermetic și de armoniile imitative ale lui Mallarmé, de culoarea vocalelor lui Rimbaud, de primatul muzicii lui Verlaine („De la musique avant toute chose“), de consoanele lui René Ghil evocând câte un instrument (*simbolismul instrumentalist*), de versul liber al lui Kahn, misticismul lui Maeterlinck, magia lui Péladan, de versul dinamic al lui Verhaeren, galbenul lui Corbière sau de atmosfera cețoasă din poezia lui Rodenbach, de macabrul lui Rollinat sau fluiditatea lui Samain. Pe toți îi unește convingerea că, alături de realitatea obiectivă, există și una transcendentă, suprasensibilă, depășind posibilitățile cunoașterii exacte. Este zona intuiției vagi, confuze, ce poate fi numai simbolizată și sugerată.

Estetica simbolistă își are originea în această intuiție a misterului. Ideea analogiilor, a corespondențelor, pornind de la celebrul poem al lui Baudelaire, (*Les parfums, les couleurs et les sons se répondent*), conduce la un nou raport dintre eul poetic și lume. Dacă romanticii își proiectează eul în afară pentru a contempla universul, iar parnasienii refuză să-și dezvăluie subiectivitatea, poeții simbolști stabilesc o comuniune simpatetică între

eu și lumea exterioară tocmai prin relații analogice, prin „corespondențe“. Poezia este scoasă din domeniul descriptivului și discursivității, al imagismului exterior, pentru a fi mutată în zonele emotivității. Se impune acum un nou criteriu al poeticului: sugestia, regăsindu-se, totodată, esența lirismului. Receptivitatea analogică presupune cultivarea stărilor difuze obținute prin mijloace de mare subtilitate: efecte muzicale, contururi estompate, clarobscur, sinestezii. Cititorul devine un colaborator al poetului, căruia i se oferă sugestii prin care, spontan, accede la surprinderea bănuitelor esențe, chei și cifruri ale universului, la trăirea unor transpoziții fundamentale, la intuirea inefabilului.

În vreme ce idealul clasicismului fusese arhitectura, cel al romantismului pictura, iar al parnasianismului sculptura, idealul simboliştilor este plasat în sfera muzicii, observa Verdun – L. Saulnier. Același lucru îl sesizase și G. Călinescu în *Compendiul* său, arătând că specific simbolismului este înlocuirea picturalului cu inefabilul muzical și olfactiv, „conduct al metafizicului“.

Acordând imaginilor poetice o funcție implicit simbolică, simbolismul își constituie o convenție care, fără îndoială, descinde din romantism dar exprimă, în același timp, voința de înnoire a lirismului. Marile teme (natura, iubirea, socialul) sunt modulate la nivelul motivelor caracteristice: toamna, ploaia, târziul, pustiul, universul floral, instrumentele muzicale, nevroza, *spleen-ul*, marile plecări, ținuturile exotice, orașul tentacular, cifrele fatidice etc.

Prin Al. Macedonski, simbolismul românesc este, cel puțin în ceea ce privește faza de pionierat, a teoretizărilor și a experimentelor, sincron cu întreaga mișcare europeană. Poetul român a fost inițiatorul versului liber înainte de Kahn și Laforgue, cu poezia *Hinov* (1879), și teoreticianul muzicii versului înainte de René Ghil, în articolul *Despre logica poeziei* (1880). Între revistele *Literatorul* și *La Wallonie*, Macedonski își afirmă vocația de precursor, *În arcane de pădure* fiind „întâia cercare simbolistă în românește“, cum scrie în comentariul ce însoțește poezia publicată în 1890.

Moment de înnoire efectivă a liricii noastre, simbolismul românesc se naște împotriva epigonismului eminescian și a sămănătorismului, împotriva sentimentalismului dulceag, lacrimogen și desuet.

Urmărind evoluția „istoricizată“ a acestui curent, trebuie remarcat efortul liricizării poeziei, continuarea acțiunii eminesciene de rafinare a sensibilității și de înprospătare a limbajului poetic.

Așadar, putem distinge în cadrele periodizării propuse de Lidia Bote (I. *Perioada teoretizărilor și experimentelor: 1880 – 1908*; II. *Perioada de apogeu: 1908 – 1914*; III. *Perioada declinului: 1914 – 1920*), existența următoarelor structuri simboliste:

Symbolismul doctrinar (Al. Macedonski);
Symbolismul autohtonizat (Traian Demetrescu, Dimitrie Anghel, Ștefan Petică);
Symbolismul academic (Ovid Densusianu);
Symbolismul ostentativ (Ion Minulescu);
Symbolismul hieratic (George Bacovia);
Symbolismul canonic (D. Iacobescu);
Symbolismul manierist (Eugeniu Ștefănescu-Est).

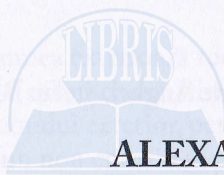
Dragonul din Alca ia, la noi, înfățișarea Balaurului cu șapte capete și cu mult mai multe limbi. El stă la pândă în locurile tainice ale pădurii („în arcane“, ar spune Macedonski), păzind comoara inefabilului. Cei dispuși să-l înfrunte, nu ca sauroctoni, ci prin împlânzirea Textului, vor trebui să străbată „pădurea de simboluri“ ce urmează. La capătul ei, poate, vor trăi senzația aproximării adevărului și vor depune mărturie.

*
* *
*

Dată fiind marea diversitate a formulelor poetice generate de mișcarea simbolistă, am renunțat, în antologia de față, la dezideratul cuprinderii cât mai multor nume, preferând selectarea autorilor și operelor care, structurând un curent, configurează direcții inedite în dezvoltarea liricii românești moderne.

Cum era și firesc, am acordat un spațiu mai larg celor două repere fundamentale ale symbolismului românesc: Alexandru Macedonski, inițiator și șef de școală și George Bacovia, cel mai original poet simbolist al nostru și, în același timp, unul din marii creatori de poezie românească din toate timpurile.

Comentariile, opiniile critice și analizele ce însoțesc textele antologate (corespunzător exigențelor didactice) vor înlesni, sperăm, înțelegerea liniilor de forță ale unui program estetic atât de important pentru destinul liricii secolului al XX-lea, dezvăluind, totodată, conexiunile multiple prin care, în ciuda caracterului ei neomogen, poezia simbolistă se revelează ca întreg coerent.

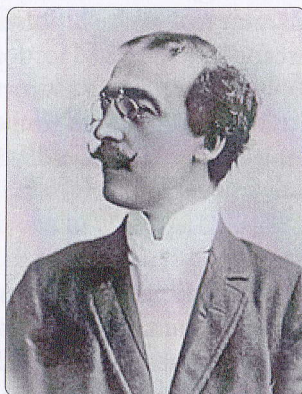


ALEXANDRU MACEDONSKI

(1854 – 1920)

Scriitor cu o operă prodigioasă, Alexandru Macedonski reprezintă personalitatea cea mai puternică a literaturii secolului al XIX-lea, după Mihai Eminescu. Spirit antijunimist, format sub influența ideologiei pașoptiste, deschis înnoirilor, poet de geniu, de patos și de exaltare tipic romantică, de fibră byroniană, cu ecouri mussetiene, prozator original, de talent, dramaturg interesant, estetician de o finețe greu egalabilă, cu idei îndrăznețe, novatoare, Macedonski reprezintă „prima mare conștiință modernă românească” și, din orice unghi l-am privi, un punct de răscruce în literatura noastră. S-a născut la 14 martie 1854, în București, unde tatăl său își avea garnizoana. Este al treilea fiu al maiorului Alexandru D. Macedonski, cel dintâi român înălțat la gradul de general de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza, și a manifestat o ambiție remarcabilă de a da oștirii române posibilitatea devenirii ei, prin organizare, disciplină și instrucție. Cu toate că a intrat în conflict cu A. I. Cuza în ultimii ani, nu e de acord cu detronarea acestuia și aducerea unui Domn străin. La 21 septembrie 1869 moare subit, familia susținând că ar fi fost otrăvit. După moartea generalului, văduva rămâne cu patru copii – Caterina, Dimitrie, Alexandru și Vladimir –, și o stare financiară precară. Căsătorit cu Maria, fiica pitarului Dimitrie Pârâianu, din cunoscuta boierime oltenească, înrudită cu Brăiloi și Urdărenii. Al. D. Macedonski și-a confecționat și un arbore genealogic fantast, ca descendent al casei princiare Biberstein, una dintre cele mai puternice de pe Rin, cum menționează poetul în *Cartea de Aur* (1902). Bunicul poetului, Dumitru Macedonski, este cunoscut pentru participarea deosebit de activă la mișcarea revoluționară condusă de Tudor Vladimirescu. De la mama sa, Maria Pârâianu, a moștenit elanul romantic.

Dinspre Pârâieni, familie veche boierească, originară din Vâlcea, Macedonski pare că a moștenit un anumit lirism specific olteanului, acel



sentiment conservat în doină, amestec de nostalgie, duioșie și tristețe, care l-a legat afectiv de locurile copilăriei cu un alean neistovit. Și nu o dată apar în operă evocări de oameni și locuri: Floarea și Verigă-țiganul, Valea Amaradiiei, Șimnicul, Balta Craioviței, Valea Vlăiciei sau Fântâna cu țepă. Multe din schițele și povestirile sale au și un caracter autobiografic.

Cea mai mare parte a copilăriei a petrecut-o în casele părintești din Adâncata-Pometești (Dolj), pe valea Amaradiiei, pe care o cântă în *Mângâierea dezmoștenirii*, ori la Craiova, în casa bunicului din mahalaua „Sf. Ioan Sebastian” – pe locul actualei Grădini botanice universitare, unde se află și Fântâna „Jianu” – moment evocat în poema *Copilărie în Rondelul trecutului*, dar și în unele proze.

Ca orice odraslă de familie boierească, Alexandru a primit educație mai întâi în familie, apoi la Craiova, absolvind Școala primară de băieți nr. 1 (1869) și un pension de limba franceză (probabil al profesorului L. Ch. Raymond). Imediat după moartea tatălui, manifestând stări de nevroză, sănătatea sa fiind tot mai șubredă, mama poetului consideră oportună trimiterea tânărului în străinătate. La 16 ani, singur, colindă Austria, Italia și Elveția. Se oprește mai întâi la Viena, de unde trimite „Telegrafului român” din Sibiu prima sa poezie: *Dorința poetului*, datată 3 decembrie 1870, apărută în nr. 94, din 8 decembrie 1870 al publicației amintite, și care reprezintă debutul său publicistic.

În 1871 este la Geneva, unde compune poezii incluse în volumul *Prima verba*, apoi în Italia, frecventând, o perioadă, cursuri universitare la Pisa și Veneția. Formal, era înscris la Institutul Schewitz și la Facultatea de Litere, Universitatea din București. După o scurtă ședere la Veneția, revine în București, intră în viața publică și ziaristică, începe să colaboreze la „Transacțiuni, literare și științifice”, „Revista Contemporană” sau „Telegraful” și debutează editorial cu volumul *Poesii. Prima verba* (1872), apariție grăbită, fără ecouri.

În 1873, când nu avea nici 20 de ani, intră în Partidul Liberal și editează prima sa revistă, „Oltul”, unde publică articole politice antidinastice ce atrag atenția și pentru care va avea de suferit. Revista servește și campaniei de răsturnare a guvernului conservator al lui Lascăr Catargiu. Pentru editorialul din 29 iunie 1874 este arestat la Craiova și încarcerat trei luni la Văcărești. Tribunalul îl achită, fapt ce dă naștere unor manifestații de simpatie în favoarea poetului, care nu va întârzia să-și reia atacul prin pamflete și mai puternice. În același timp publică versuri și traduceri din Lamartine, Béranger etc. În 1878 ține la Ateneul Român o conferință despre *Mișcarea literară din cei din urmă zece ani*, cu mari ecouri, schițând un nou program

cultural de perspectivă. Pentru scurt timp, împreună cu Pantazi Ghica, Bonifaciu Florescu și George Fălcoianu scoate ziarul „Stindardul“, iar în 1877 „Vreamea“, urmat de alte periodice, cu o apariție efemeră: „Trăsnetul“, „Fulgerul“, „Plevna“. O perioadă conduce Prefectura județului Bolgrad, este administrator al Gurilor Dunării, la Sulina, cadru ce îi va servi în elaborarea romanului *Thalassa*. Editează ziarul satiric antidinastic „Tarara“ (1880), unde publică articole prin care atacă regele și Partidul Liberal și ironizează veleitățile literare ale lui Carmen Sylva. În același an, împreună cu Th. N. Stoenescu și Bonifaciu Florescu, scoate revista „Literatorul“ prin care „țintește gloria literară după ce eșuase în politică“. În istoria presei românești, „Literatorul“, prima revistă simbolistă românească, are o contribuție remarcabilă. Întemeiată la 20 ianuarie 1880, la București, publicația apare, cu unele intermitențe, până în martie 1919. Prin „Literatorul“, Macedonski urmărește să creeze „o școală de poezie nouă“. O dovedește și spațiul generos rezervat poeziei în comparație cu celelalte compartimente. Programul revistei este în tradiția pașoptistă, cu timpul conturându-se perspectiva polemică, în special cu „Convorbirile literare“. Relațiile cordiale de la început cu „Junimea“ și Maiorescu se vor deteriora repede, deși Macedonski citește în cenaclul lui Maiorescu poema *Noaptea de noiembrie* (1881), Alecsandri colaborează la „Literatorul“, dar autorul *Noapților* își schimbă atitudinea față de Alecsandri, Caragiale, Eminescu și publică poezia antijunimistă *Dialogul morților*. „Noua direcție“ a „Literatorului“ pleda pentru o „poezie socială“, despre „arta versurilor“, deosebirea dintre poezie și proză, idei care atrăgeau atenția generației de scriitori tineri.

Scriitorul întemeiază și colaborează la un mare număr de periodice dovedindu-se un gazetar redutabil.

Anii 1880–’82 sunt deosebit de productivi pentru scriitor: Teatrul Național din București îi joacă piesele *Unchiașul Sărăcie și Iadeș* (15 nov. 1880) cu distribuții de excepție; pe 14 iulie 1881, are loc premiera piesei *3 Decembrie*; îi apare volumul *Poezii* (1881), cu o Prefață-manifest în sprijinul „poeziei sociale“ care îl impune ca șef de școală socială. Publică în „Literatorul“ *Noaptea de ianuarie*, *Noaptea de februarie*, *Noaptea de martie* și *Noaptea de noiembrie*, dar și articolul *O analiză critică a creației lui Alecsandri*, care duce la ruptura cu bardul de la Mircești. Înființează Societatea revistei „Literatorul“, sub președinția lui V. A. Urechia; și este numit inspector al Monumentelor Istorice. Acum, însă, poetul se manifestă neîncrezător față de premiul acordat de Academia Română lui Alecsandri pentru *Sânziana și Pepelea*, intrând într-o polemică acerbă cu acesta. Nemulțumirea venea de la faptul că și el concurase la premiul respectiv cu *Parisina* – o traducere din Byron.

În paginile „Literatorului“, Macedonski își va publica primele poezii în vers liber, o parte din rondeluri, fragmente din romanul *Thalassa* și o serie de articole considerate manifeste ale simbolismului românesc, care îl impun ca teoretician al curentului la noi. „Literatorul“ devine o tribună de la care poetul dă glas și poeziei sociale, cu caracter protestatar, o poezie cu accente noi, care nu s-au mai auzit în literatura română. Revista „Literatorul“ rămâne importantă în primul rând prin faptul că promovează conceptul de poezie modernă și teoretizează simbolismul. Publicația intră în polemică cu „Junimea“ și „Convorbirile literare“ care dominau viața literară în epocă. Ea găzduiește începători în ale scrisului, ajunși apoi piscuri ale literaturii noastre, precum Arghezi și Galaction. În coloanele ei se regăsesc la conducere sau colaboratori: Cincinat Pavelescu, Ștefan Petică, Traian Demetrescu, George Bacovia, Tudor Vianu, Ion Barbu (debutază cu poezia *Ființa*), G. M. Zamfirescu, Anton Bacalbașa, Victor Eftimiu ș.a.

În faimosul cenaclu al „Literatorului“ au fost reunite generații de poeți, cu deosebire tineri, mulți ajunși scriitori de valoare. Galaction avea să-și amintească de viața boemei literare pe când frecventa cenaclul „neuitatului artist“. Prima generație simbolistă, din care au făcut parte Șt. Petică, Al. Obedenaru, E. Sperantia, M. Cruceanu, I. C. Săvescu, D. Karnabatt etc. se formează la „școala“ lui Macedonski. Cei care au frecventat cenaclul evocă figura Maestrului prezent la întrunirile literare în redingotă de catifea neagră, pantaloni cenușii, cravată albă, vrând cu acestea „să reînvie eleganțele defuncte ale saloanelor de la 1830“. În perioada 1896–1898 ședințele cenaclului se țineau în salonul plin cu flori și lucrări de artă, cum îl descrie simbolistul Ștefan Petică, ori „Maison d'un artiste“, după însemnările lui Al. Marino.

Poetul va avea de suferit pentru nefericita epigramă publicată în iulie 1883 contra lui Eminescu, în care vedea „un exponent tipic al Junimii“ (Un X..., pretins poet, acum/ S-a dus pe cel mai jalnic drum./ L-aș plânge, dacă-n balamuc/ Destinul său n-ar fi mai bun;/ Căci până ieri a fost năuc/ Și nu e azi decât nebun!). Mai târziu avea să afirme că „doar întâmplarea făcuse ca publicarea ei să coincidă cu boala poetului“ (*Cestiunea Eminescu*, „Literatorul“, 15 dec. 1892). Cincinat Pavelescu în *Amintiri literare* scrie: „Epigrama aceasta care i s-a atribuit lui Macedonski, dar care a apărut neiscălită și a cărei paternitate maestrul nu și-a însușit-o niciodată, nu era nici prea răutăcioasă, nici prea spirituală [...] Chiar dacă epigrama ar fi aparținut maestrului deși el a tăgăduit-o neconținut încă suferința și pedeapsa îndurate de el și de familia lui au fost în disproporție cu imprudența sau chiar cu vinovăția autorului.“ Se pare că și Eminescu l-a

Gloanțele ciuruie-n piepturi și sabia
Șuieră. – Piepturi de piepturi
se sfărâmă,
Coifuri de coifuri se țandără. – Inima
Bate pe inimă, și-mbrățișările
Nu se dezlănțuie până ce sufletul

Zboară printr-însele. – Stânga vrășmașilor
Fuge-n dezordine. – Steagul pe Grivița
Fălfâie. – Tunetul tunului duduie...
Bun drum, obuzelor!...
Drum bun victoriei!
Tunetu-obuzelor este: Renașterea!

PSALMI MODERNI

I Oh! Doamne

Oh! Doamne, rău m-ai urgisit,
În soarta mea m-am împietrit:
Rămân ca marmura de rece...
Să plâng, să sufăr, am uitat.
Am fost un cântec care trece,
Și sunt un cântec încetat:

Rămân ca marmura de rece...
Uscat e tot ce-a înflorit,
Entuziasmul a murit,
Și a mea inimă a-nghețat...
Am fost un cântec care trece
Și sunt un cântec încetat.

II Țărână

Țărână – suntem toți țărână,
E de prisos orice trufie...
Ce-a fost, în veci are să fie...
Din noi nimic n-o să rămână.
Zadarnic falnice palate
Sunt în pământ rădăcinate:
Nicio picire nu s-amână.

Despoți, cu frunți încoronate,
Poeti, cu harpe coronate,
Filosofi, oameni de știință,
Păgâni, vestiți prin necredință,
Nicio picire nu s-amână...

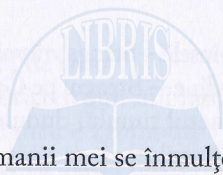
Țărână, suntem toți țărână.

III Iertare

Iertare! Sunt ca orice om:
M-am îndoit de-a ta putere,
Am râs de sfintele mistere
Ce sunt în fiecare-atom...
Iertare! Sunt ca orice om.

Sunt ticălosul peste care
Dacă se lasă-o-ntristare
De toți se crede prigonit,
Dar, Doamne, nu m-ai părăsit...

Sunt om ca orice om – iertare.



IV Dușmanii

Dușmanii mei se înmulțesc
Și nedreptatea mă-nfășoară...
Abia mai pot să mai trăiesc

De cine n-am lăsat să moară,
Aleargă toți și mă-nnegresc,

Ah! Viața nu este ușoară.

V Zburam

Zburam pe aripi strălucite...
Copilul cel de altădată
Nevinovat ca și o fată
Nevestejită de ispite,
E azi mocirla-noroioasă
Cu adâncime-ntunecoasă
Și cu miasme otrăvite.
Sunt eu de vină, sau nu sunt,

Oh! Dumnezeu! Preasfânt,
Auzi-mi glasul pocăinței,
Redă-mi puterea biruinței,
Refă-mă omul care-am fost
Sau dă-mi obștescul adăpost.

Zburam pe aripi strălucite.

VI Și-au zis...

Și-au zis: – e singur – e pierdut!
Asupra mea se năpustiră...
Onoarea mea o nimiciră,
Am sângerat, dar am tăcut.
Mă înjosiră, mă loviră,
Cu mici, cu mari mă răstigniră;
Din inimă nu mi-au lăsat

Un singur colț nesfâșiat.
Frați, rude, toți mă dușmăniră,
Pe cât plângeam, pe-atât rânjiră,
O țară-ntreagă s-a-ntrecut
Să-mi dea venin – și l-am bătut.

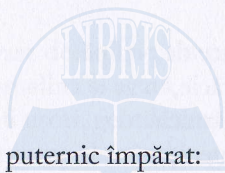
Dar, Doamne, nu te biruiră.

VII Cât am trudit...

Cât am trudit, cât am muncit,
Și cum nimic n-am folosit,
În lume nu este răsplată...
Dreptatea este blestemată,
Si omul bun nesocotit.

Pe fruntea mea n-am nicio pată –
Zadarnic! – sunt un osândit,
În lume nu este răsplată.

Cât am trudit, cât am muncit.



VIII Eram

Eram puternic împărat:
Prin suflatească poezie,
Prin tinerețe, prin mândrie,
Prin chip de înger întrupat.
Mi se-mplinea orice dorință,
Era o lege-a mea voință;

Râdeam de orice dușmănie...
Prin suflatească poezie,
Domneam de soartă nencercat.

Eram puternic împărat.

IX N-am în ceruri

N-am în ceruri nicio stea...
Soarta mea e soarta rea
Am pierdut orice credință
Înecată-n suferință,
Am pierdut orice putere
Nimicită de durere;
Însă viața nu-mi blestem
Și nici moartea nu mi-o chem;

Fără scop trăiesc în lume:
Nu mai sunt decât un nume,
Nu mai plâng, nici nu mai gem,
Iar cuprins de griji amare,
Nu mai sunt decât răbdare...

N-am în ceruri nicio stea.

X Doamne, toate...

Doamne, toate sunt prin tine;
Și averea, și puterea,
Fericirea, mângâierea:
Ce ne trebuie știi bine.
Dai cu dreaptă socotință
Mulțumiri și suferință:
Lui Isus i-ai dat o cruce
Căci știai c-o poate duce;
Când dureri ne dai și nouă
Ne dai plânsul ca o rouă;

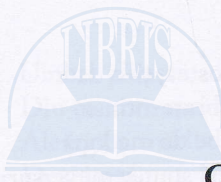
Când dai marilor putere,
Nu le dai nicio plăcere,
Când dai răilor cruzime,
Dai blândețe la victime.
Ești puterea înțeleaptă
Și justiția cea dreaptă;
Fă oricând ce vrei din mine.

Doamne, toate sunt prin tine..

XI M-am uitat

M-am uitat la fericiți...
I-am văzut nemulțumiți:
E orice zădărnicie.

Cei pe care-i vezi în slăvi
Adăpați sunt cu otrăvi;
Cei trăiți în sărăcie



GEORGE BACOVIA (1881 – 1957)

Eugen Lovinescu descrie universul celui mai important poet simbolist român pornind de la volumul *Plumb*, apărut în anul 1910, prin grija lui Ion Pillat. Bacovia este apreciat pentru noutatea tonalității sale, pentru crearea acelei atmosfere „de copleșitoare dezolare, de toamne reci cu ploi putrede, cu arbori cangrenați, limitat într-un peisagiu de mahala de oraș provincial, între cimitir și abator, cu căsuțele scufundate în noroaie eterne, cu grădina publică răvășită, cu melancolia caterincilor și bucuria panoramelor... o atmosferă de plumb... în care plutește obsesia morții și a neantului... o descompunere a ființei organice...”. În poezia bacoviană revin obsesiv, într-adevăr, imagini depresive aparținând unei arte a stilizării voit stângace, primitive, de o *austeritate* particulară.



Individualizarea vocii lirice vine, în cazul lui Bacovia, dintr-o totală asumare a convenției simboliste. La el nu mai există posibilitatea unei noi opțiuni; mergând până la ultimele limite, e incapabil să le mai părăsească. Poet monocord, Bacovia reia aceleași motive într-un monolog tragic și fără sfârșit. Toamna, ploaia, ninsoarea, plumbul, amurgul, corbii, moina, clavirul configurează o lume stranie, terifiantă. Desigur, asemenea imagini pot fi întâlnite și la alți reprezentanți ai simbolismului. Dar, raportul de analogie *eu* – lume devine un proces cu efecte devastatoare.

Ploaia de toamnă, spre exemplu, acționează stihial, ca un diluviu geologic, dezagregând odată cu sufletul și materia, întregul univers. Descompunerea este intuită în caracterul ei fizic prin reacția precisă a „nervilor”. Bacovia își exteriorizează spaimele, nevrozele, impresiile prin tonuri de culoare caracteristice: negrul, violetul, galbenul, roșul. În universul asediat de neant al poeziei bacoviene se consumă drama *eului* captiv, de un patetic sfâșietor. Lirica solitudinii cunoaște cu Bacovia momentul său cel mai acut. Puterea de seducție a versurilor sale se explică prin totala sa discreție. Așa cum

spunea Mircea Tomuș, eroul liric bacovian rămâne „însingurat Hyperion, cu aripile arse în tragica alternativă dintre ideal și real“.

Poetul trăia sentimentul că s-a născut într-o vârstă târzie a culturii, când deja totul s-a spus. De aici spaima crizei de identitate și căutarea obstinată (dar nu programatică) a originalității, în cadrele *date* ale liricii începutului de secol. Structurând altfel imaginarul – ca proiecție – Bacovia se individualizează prin natura tragică, viziuni incoerente, expresivitate disonantă. Nostalgia, reveria, speranța sunt abolite. Referentul poeziei sale este Apocalipsa. (Mircea Scarlat).

Bacovia credea în puterea ucigătoare a poeziei. Practica poetică îl conduce spre valorizarea dislocărilor prozodice. Discontinuitatea a fost apreciată, de altfel, ca element specific al liricii sale. Deplin asumată, această convenție a destrămării s-a dovedit mistuitoare. Atât de mistuitoare, încât murind, poetul a silabisit ultimul-i stih: „*Vine în-tu-ne-ri-cul...*“



Agatha și George Bacovia



Plumb

Dormeau adânc sicriele de plumb,
Și flori de plumb și funerar vestmânt –
Stam singur în cavou... și era vânt...
Și scârțâiau coroanele de plumb.

Dormea întors amorul meu de plumb
Pe flori de plumb, și-am început să-l strig –
Stam singur lângă mort... și era frig...
Și-i atârnav aripile de plumb.

Cel care semnalează începuturile lui Bacovia este, desigur, Al. Macedonski.

„Venit în literatură după Ion Theo, azi Tudor Arghezi, cel care a îndrăznit pe această cale mult, pentru că înseamnă mult, și după Alexandru Petroff, al cărui grai e desprins din al poezilor latini ori descendenții ciclului alexandrin, Bacovia se înfățișează în toate acestea ca un strălucit poet de excepție în literatura română.

În Franța principii poezilor sunt proclamați de confrății lor. La noi e mai bine. Îi proclamă talentul lor, și principe va rămâne Bacovia, în toți timpii, prin o însemnată parte a poeziilor lui“.

(„Făclia“, 7 ianuarie 1916, p. 57)

Șerban Cioculescu vede în Bacovia „prezența unui artist lucid, de o mare forță expresivă, de o putere magistrală în compoziție, de o rară intelectualitate în notarea unor senzații sau impresii poetice, dar de o intelectualitate așa fel dozată ca să nu cadă în cerebralitate, în filosofări banale (cel puțin în *Plumb*). Nenumărate sunt versurile detașabile, care se pot izola, în susținerea acestei judecăți sau caracterizări. Poetul a ținut condeiul în mână cu siguranța de penel a pictorului sau de arcuș a violoncelistului. Nu cunoaștem, nici înainte de 1916, nici după, un poet cu mai mare măiestrie de transpunere în culoare și în sunet, cu o gamă voit redusă, dar de atâta eficiență ca Bacovia. *Plumb* e un monument literar ele o concentrație unică, o chintesență artistică de care se vor uimi multe generații viitoare“.

(„Gazeta literară“, 6 iunie 1957)

Primul contact cu poezia bacoviană irită. DINU FLĂMÂND semnalează obsesia infernală, ambiguitatea unei disperări fără obiect, sentimentul insuportabil al unei mecanice apăsări, atribuind poeziei *Plumb* valoarea unui loc geometric pentru întreaga lirică a lui Bacovia: „Cine deschidea cartea